

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

Predplatná cena :
 Na celý rok ... .. 4.- koruny.
 Na pol roka... .. 2.-
 Na štvrt' roka 1.-
Jednotlivé číslo 8 hal.

Hlavný redaktor :
Dr. ALEXANDER ERNSZT
 Zodpovedný redaktor :
JÁN BARTOS, krajský vyslanec
 Za vydavateľ'stvo zodpovedný :
JÁN MOLNÁR, pápežský pralát

Redakcia a vydavateľ'stvo :
 Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám
 sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin
 ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify.
 Rukopisy sa nazpak nedávajú.

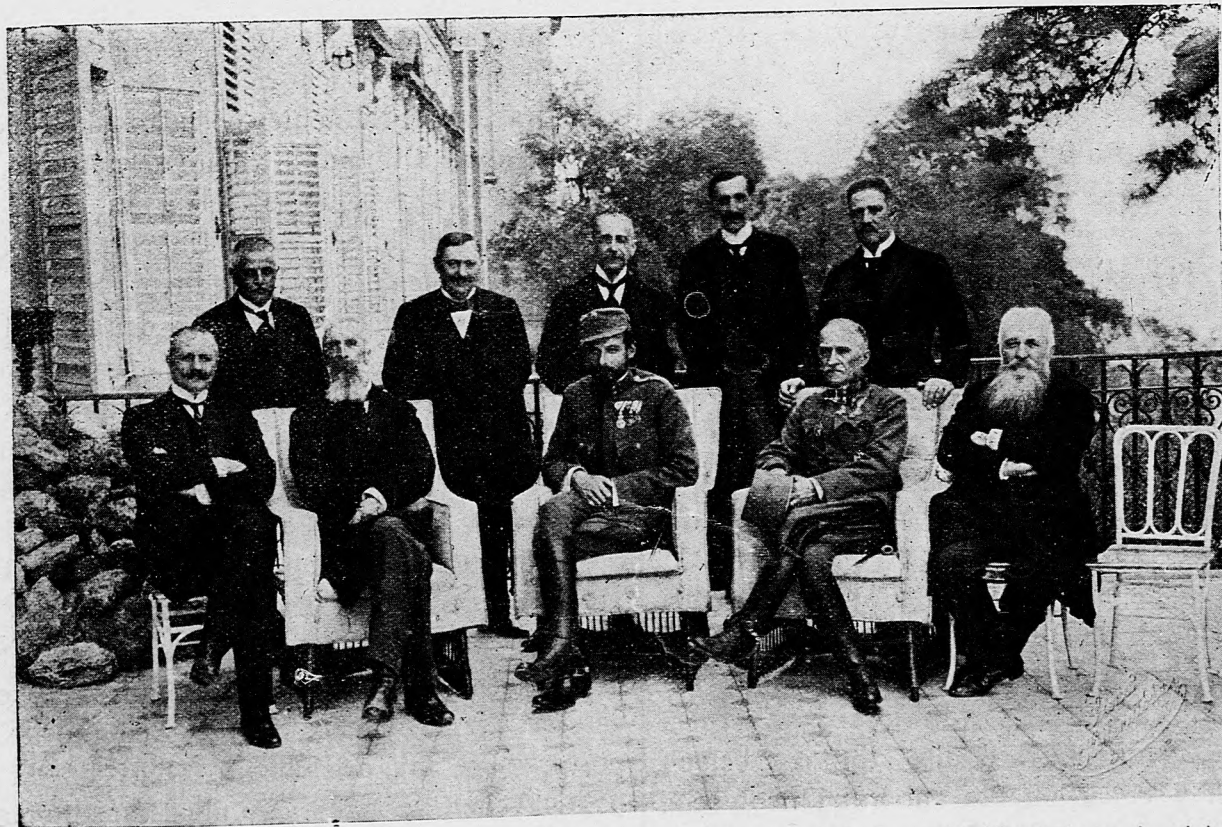
Rozhodný boj za práva ľudu.

Napísal : **Karol Huszár**, krajský vyslanec kresťanskej ľudovej strany okresu šárvárskeho.

Nová vláda predstavila sa v parlamente. Gróf Móric Esterházy, nový ministerpredseda, dopodrobna vyvinul svoj programm. S potešením môžeme povedať, že ľud Uhorska veľkú príčinu má s úplnou nádejou vítať novú vládu. Vojna je vojna. Napozatým tiež do samého dna

nebude smotánka. Pracovnej strany sedemročné zúrenie a pustošenie trojročnej vojny zapríčinily a po sebe nechali toľko neriadov a biedy, že to za niekoľko mesiacov nemožno prekúziť v blaženosť. To ale vidíme, že nová vláda má rozhodný úmysel celou silou štátnej moci do poriadku priviesť pracovnou stranou páchané neriady a ulaviť vojnu zapríčinené biedy.

Novej vlády hlavnou úlohou ale je: *ľud Uhorska vyslobodiť zpod hrozného nátlaku kor-*

Členovia novej vlády: Prvý rad s ľava na pravo : gróf Béla *Serényi*, minister obchodu ; gróf Albert *Apponyi*, minister kultu a verejnej výučby ; gróf Móric *Esterházy*, ministerpredseda ; Alexander *Szurmay*, minister honvédsťva ; gróf Teodor *Batthyány*, minister okolo osobnosti kráľa. Druhý rad s ľava na pravo : Béla *Mezőssy*, minister orby ; Vilhelm *Vázsonyi*, minister pravosúdia ; dr. *Gustáv Gratz*, finančníster ; dr. *Gabriel Ugron*, minister vnútra ; gróf Aladár *Zichy*, minister Horvatska, Dalmácie a Slavonie.

rupcie a jednostranného stranického tyranstva. — Mladého kráľa mladý ministerpredseda zavrhol zplesnelých liberálov politiku ľud utlačujúcu a úprimne chce, aby u nás rovnoprávnym občanom stal sa každý, čo hrdinskou obetivosťou prispel ku ratovaniu krajiny.

Hrbka pánov pracovnej strany pre seba chcela si vyvlastniť celú krajinu. Len oni sami chceli byť nad krajinou pánmi po všetky časy. Ich moc a vládu snažili si zabezpečiť násilensťvom a podplácaním.

Novému kráľovi ale oškliví sa taká nemravná správa krajinská. Nový kráľ chce šťastlivého, blaženého a spokojného ľudu byť kráľom. Nový kráľ je toho náhľadu, že občianske práva neslobodno odopreť tým, čo oratovali trón. *Karol IV. nechce byť kráľom jedine pracovnej strany, lež celého ľudu Uhorska.*

Grófa Mórica Esterházyho a jeho súdruhov kráľ preto vymenoval, aby do života uviedli *všeobecné, rovné volebné právo s tajným hlasovaním*, aby pri voľbách krajinských vyslancov celý ľud hlas odovzaf mohol pri urnách. Ministerpredseda aj rozhodne na vedomie dal krajinskému snemu, že je to jeho úlohou a keby to mungovci chceli prekaziť, *prinútený bude v jaseňi rozpustiť snem*, nech nad svojou budúcnosťou rozhodne sám ľud.

Programm novej vlády v obširnej osnove uverejnili sme v predošlom čísle, k náležitému porozumeniu prítomne podávame ho v nasledovných bodoch. Nová vláda chce:

1. Aby od 24. roku života voličom bol každý, čo vie čítať a písať;
2. aby voličom bol každý, čo 12 týždňov strávil na bojišti, bez ohľadu na to, či 24. rok života dosiahol;
3. aby volby byly čisté;
4. aby volby s tajným hlasovaním byly všade, kde väčšina voličov vie čítať a písať.

Nová vláda okrem toho zamýšľa do života uviesť početné, pekné, veľmi osožné a zvláste potrebné dobročinné ustanovizne.

Pracovnej strane pravda nijako sa nepáči programm novej vlády. Ľudia, ktorí cez celých sedem rokov v parlamente ani hubu neotvorili, včul vykrikujú ako diví Indiáni. Od mastných hrncov zahnatí mungovci stali sa nešerední oppositionári. Zákial oni boli na kormidle kra-

jiny, nič nerobili za ľud, len čo hrozné farchy uvalovali naň. Včul, keď ich vyhodili z vlády, radi by si privlastniť všetky tie požiadavky, proti ktorým s veľkým hlukom hlasovali len pred niekoľko týždňami.

Zvláštnej pozornosti zasluhuje, že proti rozšíreniu práv ľudu najviacej vykrikujú **pracovnej strany židovskí krajinskí vyslanci**. Títo židovskí tatkovia vlasti zabúdajú na to, že keby ich naši predkovia veľkodušne neboli emancipovali a recipovali, snáď ešte včul zajačie kožky kupovať a batoh na chrbte, s píšťalkou by museli chodiť po krajine. Za mimoriadnu veľkodušnosť našich predkov, jakožto zastupiteľov ľudu, že za rovnoprávných spoluobčanov prijali židov, *tí židovskí mungovci z povdačnosti tým sa chcú odslúžiť*, že každým prostriedkom snažia sa prekaziť, aby úbohý ľud Uhorska dostal práva, ktoré mu už od prírody patria. To sa im ale nepodarí.

V smutnohre padnutia pracovnej strany, na posmech veselý zástoj hrá gróf Štefan Tisza, ktorý ako ministerpredseda veľkým patrónom bol Rakúšanov, Čechov a Rumunov, včul ale razom natiahal na seba rúcho divého uhorského vlastenca. On lifroval Viedni najvážnejšie odseky uhorskej ústavy. On nedovolil, aby noviny pravdu písaly o Čechoch. On nedopustil, aby v uhorskom parlamente posudzovali Rakúsko. On pakloval s Rumunmi a inými národnosťami, včul ale razom toho sa laká, že Apponyi a opposícia na škodu budú Uhorsku. Svet ozaj ešte nevidel podobnej komédie.

Na tomto mieste ešte i na druhý politický živáňsky figel Tiszov upozorňujeme náš pospolitý ľud. Priateľov kresťanskej ľudovej strany spolu prosíme, aby túto vec pretriasali čo možno v najširších vrstvách a v tejto otázke rozhodne zaujali svoje stanovisko.

Štefan Tisza nechce ľudu dať všeobecné volebné právo, bo sa bojí, že by pri tom uhorskí páni, uhorský národ a kmen prišli o politickú nadvládu, supremciu. Toto on aj verejne vyznal. On sa bojí, že keď ľud dostane práva, ktoré mu prislúchajú, vtedy banda jeho politickýchch sprisahancov musí zpusťnúť a zaniknúť. To povedá, že keď ľud príde ku svojim právam, vtedy politickými faktormi v krajine stanú sa agrári, revolucionári a hecckapláni. Keby

miesto panamistickej väčšiny, zastupitelia ľudu prišli do parlamentu, to dľa Tiszu bolo by na veľkú škodu krajiny.

Tisza na oko agituje aj proti sociáldemokratom. Áno, len že v zasadnutí 25. júna to ponukol novej vláde, že zastaví opozičné vystupovanie pracovnej strany, jestli fabričným robotníkom, ktorí z väčšej čiastky sú sociáldemokrati, dajú volebné právo, ostatnej čiastke ľudu ale on nechce dať volebné právo.

Tak sa zdá, Tisza sa bojí cucilistov, že mu hlavu prebijú, preto im chce dať volebné právo. Oproti tomu malým hospodárom, hoferom a poľnohospodárskym robotníkom nechce dať volebného práva.

Nuž ako príde k tomu a čím si to zastúžil poľnohospodársky ľud Uhorska, že štát zachodit má s ním ako s popolváľkom?

Či nie krv dedinského ľudu potokami tiekla za vlasť v terajšej svetovej vojne?

Či nie dedinský ľud ešte aj teraz živí celú krajinu?

Či nie dedinský ľud bol vždy najpevnejším stĺpom trónu a krajiny?

Kresťanská ľudová strana nikdy to nedopustí, aby strana Tiszova proti vôli kráľa sociáldemokraciu všantročila do parlamentu a ztadiaľ vypúdila zastupiteľov kresťanského ľudu.

Kresťanská ľudová strana úplnú politickú rovnoprávnosť žiada pre pospolitý ľud celého Uhorska. Veľký rozhodný boj za práva ľudu sa už začal. Kresťanská ľudová strana v prvých radoch bude bojovať, aby politická moc Tiszovej bandy zlomená bola v krajine a aby čím skorej utvorené bolo nové Uhorsko, v ktorom po všetky časy blažene žiť môže ľud pospolitý.

Kresťanský ľud vždy bude povďačný jeho veličenstvu kráľovi, že položil fundament novej, ľudovej politiky.

Nech žije kráľ, ľudu práva udelujúci!

Nech žije ľud, verne oddaný kráľovi!

Z krajinského snemu.

Behom minulého týždňa v krajinskom sneme pojednávali zákonný návrh o indennite. Mungovci, ktorí posiaľ v snemových zasadnutiach vždy mlčali, ako ryby vo vode a len na znak Tiszu, ako figúrky na strunách, dvíhali sa ku hlasovaniu, pri tomto pojednávaní držali

sa ako zuriví demagogovia a čo nevedeli docieľiť rečnickou sbehlosťou, vtipom a znalosťou zákonov, to snažili sa dosiahnuť hlúpym pretrhovaním reči protivnej strany rečníkov a nešeredným hlukom, patriacim viacej na verejné tržisťe, ako na posvätné miesto krajinského zákonodarstva.

V zasadnutí 26. júna kresťanskej ľudovej strany stanovisko o indennite nasledovnou rečou vysvetlil pápežský prälát

Ján Molnár:

Ctená Snemovňa! Mám česť oznámiť, že v mene kresťanskej ľudovej strany návrh o indennite prijímam, rozumie sa, indennitu prijímam nie na štyri, lež na šesť mesiacov. Pre toto vlastne ani by som sa nebol mal hlásiť k slovu, bo sa to samo sebou rozumie. Ku tejto mojej reči ale iný predmet zavdal príčinu. (Čujme! Čujme! z ľavej.) Z protivnej strany viacerí napadli našu stranu a výrazu dali ich podiveniu a pohoršeniu, že z akých heterogenných živlov pozostáva tento tábor a že vzdor toho podporuje ct. ministrapredseda. Môžem povedať, že ponač toto napadnutie namerané je aj proti kresťanskej ľudovej strane práve zo stránky pána Alfréda Pál, nechcel som sa hlásiť k slovu. Ponač ale vidím, že i ostané stránky ohradzuju sa proti tomuto nápadu, za potrebné držím niekoľko slovami odpovedať na tie nápady. (Čujme! z ľavej.)

Pán vyslanec Alfréd Pál jeho zadiveniu dal výrazu a pýtal sa, ako to môže byť, že i kresťanská ľudová strana podporuje pána ministrapredseda? Povedal, že kresťanská ľudová strana utvorená bola na základe revízie a že stojí na tomto základe. V tomto má celkom pravdu. Aj to povedal, že pán ministrapredseda v jeho programnej reči ani jedným slovom nespomenul revíziu. Aj v tomto má pravdu. Pýtam sa ale ct. pána vyslanca, nuž či vaša vláda spomnela kedy revíziu? Tedy tieto dve vlády sú celkom quitt jedna s druhou a my s pánom vyslancom sme tiež celkom quitt, to i sám musí uznať. Medzi predošlou a terajšou vládou ale je obrovský rozdiel. (Tak je! Pravda! z ľavej.) Tento veľký rozdiel ale, dľa kresťanskej ľudovej strany, je nasledovný: V programme ct. predošlej vlády bol nie jedon bod, lež boly nepočtené body, proti ktorým sme my neustále bojovali. Z našich politických požiadavok ale predošlá vláda ani jednu nespĺnila. (Pravda! Tak je! z ľavej.) Oproti tomu pán ministrapredseda terajšej vlády v jeho programme podotknul celý veľký rad takých otázok, za ktoré my neustále bojujeme. (Pravda! Tak je! z ľavej.) Myslím teda, že to už i zdravý rozum vyžaduje od nás, aby sme takú vládu, od ktorej požadne našich snáh politických mnoho môžeme očakávať, radšej podporovali, ako tú vládu, ktorá ohľadom nášho politického programu nielen že nám nič nedala, ba ešte nás aj jednostajne prenasledovala. (Pravda! Tak je! z ľavej.) Za potrebné držal som len tolko povedať. (Hlučné schvaľovanie z ľavej.)

V zasadnutí 27. júna vydržiavanom Karol Huszár, krajinský vyslanec okresu šarvárskeho, hlboko odôvod-

nenou rečou v mene kresťanskej ľudovej strany prijal zákonný návrh o indempnité, ktorý aj po pojednávaní v podrobnostiach pracovná strana odhlasovala, ale len na štyri mesiace.

V zasadnutí 28. júna bývalý finančný minister *Teleszky*, z naloženia pracovnej strany, pre polutovania hodné výstupky pouličnej luzy na zodpovednosť chcel ťahať terajšiu vládu. Minister vnútra *Gabriel Ugron* ale dal mu odpoveď, ktorú si ani *Teleszky*, ale ani pracovná strana za klobúky nestrčia.

Snemovňa veľmožov 28. júna popoludní tiež mala zasadnutie, na ktorom po dlhšej debatte prijala návrh o indempnité. Debatta aj tu točila sa okolo reformy volebného práva. Prehovorilo 6 veľmožov: gróf *Alexander Festetich*, gróf *Emil Dessewffy*, gróf *Ladislav Szapáry* a gróf *Jozef Majláth*, ktorí sa osvedčili za volebnoprávny program vlády; gróf *Robert Zselénszky* a gróf *Gedeon Ráday* proti vláde. Pozornosť vzbudila reč mnohými vojenskými rádmi vyznačeného magnáta grófa *Alexandra Festeticha*, ktorý prišiel s bojišťa a rozpovedal, že nakoľko sa mýlia tí veľmoži, ktorí si myslia, že ľudu netreba volebné právo. Treba mu je, bo je inteligentný, učí sa, číta a preto ľudu za jeho obeť a utrpenia patrí uznanie.

Pred započatím debatty finančný minister *Gustáv Gratz* rozpovedal finančný program vlády, tak ako to bol rozvinul v snemovni vyslancov.

Udalosti svetovej vojny.

Ruské bojište. Pod nátlakom antantu Rusi v minulom týždni znovu začali ofenzívu proti našim posíciám vo Východnej Haliči. Dňa 29. júna popoludní ostrou delostreleckou palbou napadli naše posície v okolí *Brzezany—Konjuchy*, ich pokusy ale úplne sa zmarily v zničujúcej palbe nášho delostrelectva. Živá bojovná činnosť panovala aj medzi *Strypou* a *Dnjestrom*.

Talianske bojište. Z príležitosti zpätvydobitia *Monte Ortigary* naše čaty zajaly 1800 *Talianov*, ukoristily 52 strojových pušiek, dva stroje na hádzanie mín, sedem kanónov a 2000 pušiek.

Západné bojište Nemcov proti Francúzom a Angličanom. O udalostiach západného bojišťa *Wolffova* kancelária oznamuje: Na *flandrijskom* fronte 27. júna bol ťažký delostrelecký boj. Bombardovanie prístavu *Dünkirchenu* a *adinkerského* nádražia so strany *Nemcov* malo nesmierny účinok. Nepriateľské zákopy na rozličných miestach frontu vzali sme pod systematicky koncentrovanú delostreleckú a mínovú palbu. V posíciach anglických batterií ustálili sme početné výbuchy. Od *Nieuporta* na juh, od *Ypernu* na sever a pri *Labassée-Ville* dostali sme zajatých. Pri *Fontaine* očistili sme malú časť zákopy, ktorá z bojov posledných dní bola ostala v rukách Angličanov. Angličania utrpeli značné ztraty. Dvoh anglických dôstojníkov a 62 vojakov, ktorí ostali pri živote, sme zajali. Na fronte *Aisne* činnosť francúzskeho delostrelectva pohybovala sa v miernom

rámci. Od *Reimsu* na západ a v západnej *Champagne* za dobrých pomerov rozkladu delostrelecká činnosť bola značná.

Bojište Turkov proti Angličanom. Dľa úradnej tureckej zprávy zo *sinajského* frontu: Anglickí letúni, aby sa pomstili za zdary, ktoré sme minule v čestnom povetrom boji dosiahli, päťdesiat bomb hodili na mesto *Jeruzalem*, ktoré je mohamedánom a kresťanom rovnako sväté. Bomby na šťastie nenarobily žiadnej škody.

Revolúcia v Rusku.

Rozpustenie dumy a ríšskej rady.

Petrohradská telegrafická kancelária oznamuje, že kongress robotníckych a vojenských rád prv, než by sa bol pustil do rozvíňovania válečných cieľov Ruska, pojednával záležitosť rozpustenia dumy a ríšskej rady. Kongress po dlhšej debatte prijal návrh, aby *duma* a *rišska rada* byly rozpustené, mandáty vyslancov aby byly zrušené a cieľom udržiavania týchto ustanovizní odhlasovaný úver aby sotreli.

Kerenski o válečných cieľoch.

Dľa zprávy *Petrohradskej* telegrafickej kancelárie minister vojenských záležitostí *Kerenski* povedal o válečných cieľoch reč, v ktorej rozvinul, že Rusko sleduje neodvislú medzinárodnú politiku. Vláda ruským čatám rozhodne zakázala v *Athénach* vysadnúť na breh a zúčastniť sa zlomenia ústavy *Grécka*. O armáde *kerenski* povedal nasledovné:

Moje ustanovenia vyjadrujú vôľu väčšiny ruskej demokracie. Kým som ja pri moci, nedovolím rozklad v armáde. Armáda musí byť silná a nesmie trpeť, aby nás *bavorský knieža Leopold* so svojimi armádami a ťažkými kanónmi ohrožoval.

V otázke *Finnska* a *Ukrajiny* *Kerenski* vyzval demokraciu týchto krajín, aby nenarušili jednotu v boji za slobodu a za spoločný pokoj. V záležitosti *Arménska* *Kerenski* vyhlásil, že túto krajinu nemožno vyprázdniť, lebo by sa stala korisťou *Kurdov* a *Turkov*.

Finnsko neodvislou republikou.

Zo *Stockholmu* oznamujú, že *finnski socialisti* na svojom kongresse v *Helsingfurse* uzavreli, že sa *Finnsko* odtrhne od Ruska a pretvorí sa v neodvislú republiku.

Zprávy zahraničné.

Držanie sa českých plukov.

Viedeň, 22. júna Minister landwehru barón *Georgi* na dnešnom zasadnutí imunitného výboru snemovne vyslancov podal zprávy o držaní sa jednotlivých českých plukov na bojišti. Zpráva v celej snemovni, ale zvlášte medzi nemeckými stranami vzbudila najväčší ruch. Minister podal číselné dáta o plukoch, ktoré prešly k nepriateľovi, taktiež o dôstojníkoch a mužstve a poukázal i na to, že u všetkých nepriateľských armád utvorily sa

aj české legie. V ruských táboroch rakúsko-uhorských zajatcov ešte i pre ruskú armádu verbovali Čechov.

Sdelenia ministerpredsedu Česi prijali s veľkým pohoršením. Toto je vraj pomsta za dakovavšieho kabinetu — hovorili — ktorý Čechom týmto chcel spôsobiť neprijemnosti a tomu by veru ľahko boli mohli vyhnúť.

Sprisahanie ligy srbských dôstojníkov proti kráľovi Petrovi a následníkovi trónu Alexandrovi.

Noviny «Neue Züricher Zeitung» zo srbskej strany sdeľujú, že liga srbských dôstojníkov na jar attentát pokúsila proti srbskému kráľovi Petrovi a proti následníkovi trónu Alexandrovi. Medzi povstalcami pod vodcovstvom dôstojníkov a medzi čatami kráľovi vernými prišlo ku srážke. Srbské čaty pre toto na tri týždne odstránili z armády Sarraila. Osem dôstojníkov, medzi nimi hlavného veliteľa srbských čiat vajdu *Stepanoviča*, odsúdili na smrť a popravili. Početných dôstojníkov odsúdili do väzenia.

Venizelos na trón chce posadiť anglické knieža.

München, 29. júna. Burrows, predseda anglicko-hellenskej ligy, dôverník Venizelosa oznamuje, že Venizelos svoj vplyv uplatní v tom smere, aby ústavodarné shromáždenie, ktoré neskôršie bude zvolané, hodnosť gréckeho kráľa ponuklo anglickému kniežatstvu. Toto — hovorí — je jediná možnosť namiesto vyhlásenia republiky. Venizelos je pevne odhodlaný vynútiť, aby Grécko centrálnym mocnostiam odkázalo vojnu.

Poriadky o novej úrode.

V boji na hospodárskom bojišti vláda urobila opäť taký poriadok, ako lanského roku. Blíži sa čas žatvy a vláda, práve tak ako vlani, vzala pod zátvor tohorodnú úrodu pšenice, raže, poloviny, prosa, jačmeňa a ovsu, s tým však rozdielom, že toho roku pod zátvor vzatá úroda už počas mlátenia prejde do rúk Válečnej plodiny zpeňajúcej účastinnej spoločnosti, Válečnej obilnice, «Haditermény részvénytársaság», ktorá za sekvestrované obilie hneď zaplatí a o opateru obilia sa ďalej sama stará, poľahky to osobite zaplatí.

Nariadenie, ktoré vydala nová vláda o vzatí pod zátvor úrody hormenovaných plodín nakladá, že každý dorábateľ, gazda povinný je svoju úrodu starostlivo sožať a pozvážať a bezodkladne vymlátiť. Za dorábateľa považuje sa aj ten, kto má časť v úrode pod názvom árendy, robotníckej mzdy, výžinku, výmlatku, konvencie alebo pod inými názvami. Započatie mlátenia treba oznámiť obecnému predstavenstvu, kde treba oznámiť aj to, koľko sa vymlátilo.

Úroda mimo slamy, pliev atď. hneď po vymlátení, tedy pri vypadnutí zrna stane sa verejným vlastníctvom a dorábateľ z tejto úrody nič nesmie spotrebovať, somleť, zkrmiť a celú úrodu — vyjmúc čiastky, ktorú mu pre jeho spotrebu vrchnosť označila — povinný je pri vyplatení Válečnej obilnici odovzdať.

Cieľom prevzatia obilia od gazdu pre Válečnú obilnicu zostavia kommissie prví úradníci právomocností. Za úrodú zaplatia hneď pri prevzatí. Táto kommissia povinná je ustáliť, koľko patričný gazda zo svojej úrody potrebuje pre domácnosť a pre gazdovstvo a ustálenú kolkosť uňho ponechá. V páde by povereník Obilnice úrodu nechal u dorábateľa, povinný je za opateru obilia a za uloženie zaplatiť.

Na domácu a gazdovskú potrebu ponechané alebo kúpené obilie na iné ciele použiť neslobodno.

Všetci, ktorí obilie nedorábajú alebo ktorých potrebu ich úroda nezaokryje, oprávnení sú pre svoju domácnosť kúpiť si obilie od kommissie, ktorá bude odoberať zbožie pre Válečnú obilnicu, ale len na území takej obce, v ktorej patričný stále býva a kde má Válečná obilnica zodpovedné zásoby.

Tých, ktorí so zbožím nie sú zaopatrení, múkou pre domácu potrebu zaopatrí riadna vrchnosť pre všeobecné stravovanie.

Gazdovské spolky a družstvá semeno na siatie môžu kúpiť dľa podmienok ustálených ministrom poľného hospodárstva od kommissie, ktorá bude odoberať zbožie pre Válečnú obilnicu a toto semeno budú môcť predávať gazdom za ceny, ktoré ustáli minister poľného hospodárstva.

Mlynári, mlynské podniky len v tom páde budú smieť prijať obilie ku zomletiu alebo ku inému spracovaniu, keď patričný dokáže, že tá zásoba obilia bola mu právne vyassignovaná pre domácu a gazdovskú potrebu.

Z pšenice, raže, poloviny a jačmeňa spolu pod názvom domácej potreby pre mužského gazdovského robotníka vyše 15-ročného, rátajúc na jeden mesiac a na jednu hlavu, slobodno nechať najviac 15 kilogrammov obilia; pre iných dorábateľov alebo členov ich familií slobodno podržať mesačne na každú hlavu 12 kilogrammov. Tí, ktorým sa dosť neurodilo, oprávnení sú ku kúpe pre domácu potrebu mesačne na hlavu najviac 12 kilogrammov obilia. Tým, ktorých bude zaopatrovat vrchnosť, mesačne na každú hlavu možno vydať 7 kilogrammov múky.

Koľko môžu dostať tí, ktorí ťažko pracujú a koľko obilia sa má vyassignovať na gazdovskú potrebu, na pálenie liehu a piva, to ustália neskôršie osobité nariadenia.

Odviezť obilie alebo melivo z chotára obce oprávnená je len Válečná obilnica a jej povereník. K odvezeniu potrebná je legitimácia a na toto pofahujúce sa dosavadné poriadky zostanú v platnosti.

Nariadenie konečne ustáľuje trestné poriadky, ktorých výška ustálená je až po 6-mesačné väzenie a peňazná pokuta až po 2000 korún.

Nezabúdajte na vdovy a siroty po hrdinoch padlých na bojišti!

Pouličná demonštrácia v Budapešti.

Sociáldemokratická strana 27. júna vyzvala robotníkov ku demonštrácii za volebné právo. Večer po 7. hodine z fabrik, dielni vo väčších-menších zástupoch išli robotníci ku mestskému domu, na dvore ktorého rečnil Žigmund Kunfi. Na dvore mestského domu shromáždilo sa asi 20.000 ľudí, ktorí sa potom v zavretých radoch pohli ku blízkej miestnosti kruhu pracovnej strany. V tom istom čase aj z Mehmed szultán-körútu a z Rákócziho cesty hrnuly sa veľké zástupy demonštrantov, ktorí čosi kamsi naplnili celú cestu kráľa Karola. Demonštranti zastavili aj vozne elektrickej železnice a vyliezli na ne.

Pred kruhom pracovnej strany zástup éljenuoval všeobecné, rovnaké a tajné hlasovacie právo a abeugoval pracovnú stranu a nepriateľov volebného práva. Nálada stávala sa stále rozčulenejšou, do povetria zdvíhaly sa palice a päste, potom letela jedna skala. Čo nato nasledovalo, to podobalo sa tej najstrašnejšej pustošiackej búrke. Skaly, fabričné šraubky, kusy kamenného uhlika a koxu letely do oblokov kruhu pracovnej strany. Za nesmierneho krikú, hrmotu, lomozu na jedon vozeň pouličnej železnice dostal sa vodca sociáldemokratickej strany Alexander Garbai a povedal reč, v ktorej hovoril, že tento deň je posledným dňom pracovnej strany a demoštrujúci prišli jej na pohrab. Počas Garbaiho reči ktosi na dlhej žrdi vytýčil malú čiernu rakev s bielym nápisom: «Tu spočívka Tiszovo volebné právo. 27. júna 1917.» Zástup hlučne tleskal tomuto výjavu. Garbai potom vyzval ľud, aby sa pokojne rozišiel. Ale sotva odznelý Garbaiho slová, zase začaly lietka kamene a zas nastal predošlému podobný lomoz.

Ponevák pred miestnosťou mohlo byť asi 30.000 ľudí, všetka práca policajtov bola pravda marná. V tom prišiel ta nový štátny sekretár ministerstva vnútorných záležitostí Mórić Palugyay a vyzval demonštrujúci, aby ukázali, že všeobecné volebné právo vážnymi prostriedkami cheú vydobiť. Reč štátneho sekretára mala účinok a demonštranti sa tu rozišli. Palugyay dal si zavolať policajného radcu Sándora, ktorého osobne urobil zodpovedným za prípadné krviprelievanie.

Medzitým na elektrických vozňoch, ktoré stály medzi Rákócziho cestou a Kossuth Lajos-ulicou, niekoľko ku protidemonštrácii najatých lapajov povytíkalo obloky, načo demonštranti napadli vozne, dolámali v nich lavice, postrhávali všetky latky, ktorými potom vybili aj ostatné obloky vozňov. Vo vozňoch postrhávali záclony, spravili si z nich zástavky a tak tiahli hore Rákócziho cestou, na ktorej stály dlhé rady elektrických vozňov. Ani na týchto vozňoch neostalo jedného celého obloka a aj v týchto dodružgali všetko, čo sa dalo zlámaf.

Konečne dobehli policajti na koňoch, ktorí v širokom zavretom rade cválali po Rákócziho ceste za pustošiacou luzou, ktorá sa ťahovala pod brány domov.

Vážnejšia časť demonštrujúcich potom tiahla do Conti-ulice pred redakciu sociáldemokratického časopisu

«Népszava», kde éljenuovali všeobecné volebné právo. Ale najatá luza bočnými ulicami dostala sa na veľkú okružnú cestu a začala pustošiť na Jozefovej okružnej ceste. Po Alžbetinej okružnej ceste asi 200 najatých lapajov tiahlo ku kaviarni «New-York», na ktorej vytíkli všetky veľké obloky hľadiace na Dohány-ulicu. Zúrivci potom tiahli ďalej. Na obuvníckych obchodoch «Del-Ka» a «Jesco» a na mnohých obchodoch s módnym tovarom povytíkali všetky výklady a ozbíjali ich tak, že výklady ostaly celkom prázdne. Charakteristické je, že výklady knihkupectiev, ktorých obloky tiež povytíkali, ostaly nedotknuté. Z výkladov nechýba ani jednej knihy. Pred hotelom «Royal» zarachotil aj jedon výstrel a v hoteli najatá luza tiež pustošila, drúzgala.

Potom sa utvorily z pustošiacich chalanov menšie tlupy, ktoré po celom meste, ale zvlášte v okresoch V., VI. a VII. v celých uliciach povytíkali obloky výkladov a posrážali pouličné lampy.

Policia bola malomocná voči pustošeniu týchto menších tlúp a na Andrásyho ceste jedon policajný dozorca ešte i o poljednej hodine popolnoci lapil osem chalanov, u ktorých našiel z obchodov nakradnuté hračky, bielizeň, ďalekohľady, topánky atď. U chalanov byly aj revolvery, ba u niektorých aj dva, patróny, boxery, bikačky. Chalanov odviedly na hlavný kapitanát.

O 1. hodine popolnoci policia úradne ustálila, že v meste je už ticho, ale policajti až do úsvitu ostali na uliciach.

V politických kruhoch vôbec odsudzujú tieto výtržnosti a následkom nedbanlivého pokračovania policie hlavný kapitán Budapešte dr. Desider Boda vyzdvihnutý je z úradu.

CHYRNIK.

Kráľovský pár v Mníchove. Ich veličenstvá kráľ Karol a kráľovná Zita v sobotu, 30. júna s veľkým sprievodom prišli do Mníchova navštíviť bavorský kráľovský pán. Z ich veličenstvami aj zahraničný minister gróf Czernin išiel do Mníchova. Kráľ Karol a kráľovná Zita večer v palole mníchovského vyslanstva našej monarchie prijali zastupiteľov kolonií rakúskej a uhorskej.

Výročitý deň sarajevskej vraždy. V Sarajeve 28. júna predpoludním slávnostne odhalili na pamiatku zvečnelého následníka trónu Franca Ferdinanda postavenú sochu, dielo umeleckého sochára Eugena Boryho. Slávnostnú reč povedal generál Sarkotić a v zastúpení jeho veličenstva na generálovu reč odpovedal arciknieža Fridrich.

Záslužný kríž Jeho veličenstva kráľa. Dňa 23. júna popoludní pod vedením arcikniežata Jozefa vyberaná vojenská spoločnosť išla do Laxenburgu poprosiť kráľa, aby nosil vojenský záslušný kríž I. triedy. V sprievode arcikniežata boli štyria generáli, viac štábnych dôstojníkov, spolu 24 dôstojníkov a 32 osôb mužstva, ktorí všetci majú celý rad najkrajších vyznačení. Podobným spôsobom poprosil svojho času na vilgereutskej

planine arciknieža Eugen jeho veličenstvo kráľa, aby si pripäl veľký kríž rádu Marie Terezie.

Urlaubovanie starých landšturmistov. Sdelili sme, že jeho veličenstvo kráľ rozkázal, aby najstaršie dva ročníky landšturmistov (1865—1866) dočasne urlaubovali. Posledné dni rozniesol sa chýr, že týchto starých landšturmistov predbežne nepustia domov. Teraz však honvédsky minister Szurmay rozposlal obežník ohľadom prevedenia kráľovho rozkazu. V smysle tohto nariadenia honvédskeho ministra všetkých 51—52-ročných landšturmistov koncom júna pustili domov.

Pri Isonze bojujúci lvy. Z Košíc oznamujú: Mesto Košice telegrafične pozdravilo plukovníka Svetozára Boroeviča z tej príležitosti, že ho kráľ vyznačil rádom Marie Terezie. Vojvodca poďakoval sa nasledovným telegramom: «Za srdečné blahoželania prijmite moje vďaky. S radosťou dávam na vedomie, že synovia mesta Košíc aj v desiatej bitke Isonza bojovali ako lvy.

Nový gr.-katolícky farár v Osturni. Do Osturne v Spišskej Magure za duchovného vymenovaný je Michal Székely, ktorý doteraz administrátorom bol v obci Ujfaluca.

Na smrť zablávený verejný sirotsky. Z Nitry oznamujú: Aladára Csaradu, verejného sirotského okresu nitrianskeho, zablávil automobil. Odviezli ho do nemocnice, kde po krátkom trápení zomrel.

Nariadenie o dôrobe všeobecne potrebných priemyselných článkov. Vláda vydala nariadenie, dľa ktorého, jestli daktorého všeobecne potrebného priemyselného článku nebude toľko, koľko ho je potrebné, minister obchodu môže naložiť podnikom, aby potrebné články v určenom množstve vyhotovili. Minister môže regulovať dôrobu a má právo predpísať pracovný plán podniku. Jestli podnik ministrovým ustanoveniam neurobí zadosť, minister má právo nariadiť, aby potrebný priemyselný článok v patričnej alebo v inej bársktorej dielni vyhotovili na trovu a farchu podniku, ktorý ministerskému ustanoveniu neurobil zadosť. Minister má právo naložiť patričnému podniku, aby svoj surový materiál, hotové výrobky a pomocný materiál odovzdal vyhotovením poverenej dielni za cenu, ktorú tiež minister ustáli.

Hrdinská smrť. Feuerwerker Franc Schenkel zo Spišskej Novej Vsi (Igló) 19. mája trafený nepriateľskou granátovou trieskou, hrdinsku smrťou zomrel.

Na šiestu uh. válečnú požičku mesto Kézmarok značilo 100.000 korún. Spišsko-richvaldský gazda Bartolomej Irha značil 2000 korún.

Lesný oheň. V starovesskom chotári vo Spiši zho-relo asi 15 jutár mladého lesa.

Na kézmarskú nemocnicu, jestli sa vystaví medzi Kézmarkom a Lubicou, mesto Lubica odhlasovalo 100 tisíc korún a pozemky.

Sprisahanie v Japonsku. V Japonsku a v Korei vždy väčšie a väčšie rozmery berie pohyb za republiku. V hlavnom meste Japonska, v Tokiu prišli sprisahaniu na stopu, ktoré smerovalo proti terajšiemu vládnutiu. 150 ľudí zatkli a 38 z nich obesili.

Válečná káva. Sdelili sme, že válečnú kávu začiatkom júla privedú do obchodu. Krajinský stravovací úrad odobril návrh Kávového strediska, dľa ktorého válečná káva bude složená z 15. percentov praženej zrnkovej kávy, 20—40 percentov sladovej kávy a 20—45 percentov zvláštnym pokračovaním karamelisovaného cukru, ktorého cukrový obsah následkom karamelisovania neklesne. Válečnú kávu budú dorábať vo viac dielňach a do obchodu prirodzene privedie ju Kávové stredisko. Rozdelia ju právomocnosti (stoličné a mestské vrchnosti), a síce alebo cestou mestských obchodov na potraviny alebo cestou poverených obchodníkov. Jedon balík bude obsahovať 20 deka válečnej kávy a bude stáť jednu korunu. Z prób varenia tejto kávy prišli na to, že ku trom dekom válečnej kávy postačí liter vody. Takáto káva je vraj veľmi dobrá. Kávové stredisko cukrovú kávu za vlastnú cenu privedie do obchodu. Nariadenie o privedení do obchodu vál. kávy v najbližšie dni bude uverejnené.

Vyznačení košickí honvédi. Strážmajster Franc Szilágyi dostal žltý záslužný kríž na stužke medailly hrdinskosti. Štábný strážmajster Ondrej Miklós, strážmajster Karol Oláh, fireri Georg Kusila a Ján Juhász dostali nemecký bojovný záslužný rád. Striebornú medailly hrdinskosti prvej triedy dostali: kaprál Georg Skovranek a landšt. Ján Vojcesek. Striebornú medailly druhej triedy dostali: res. poručík Anton Heinsz, učiteľ haligovský, jedn. dobr. firer Franc Szamossy, fireri Imrich Fodor, Ondrej Nyemcsik, Armin Leblang, kadet-aspírant Ján Orusinszky, jedn. dobr. kapráli Ladislav Engländer, Tibor Steiner, Ernest Schilhabel, kapráli Štefan Kihavi, Franc Gottfried, res. kaprál J. Nováki, landšt. kapráli Ludvik Csekó, Ján Nagy, Joz. Huresala Illencsik, Ondrej Kocsis, res. frajtri Ludvik Szabó, Ludvik Székely, landšt. frajter Cyrill Szmár, honvédi Štefan Szalipszki, Ján Czinka, Štefan Dajka, res. honvéd Ján Szkubik, landšturmisti Michal Dikant, Ján Olsavszky, Gašpar Szlodicsák, Ladislav Szolej, Ondrej Simkovics. Bronzovú medailly hrdinskosti dostali: landšt. strážmajster Gejza Kernátsch, landšt. firer Ján Fabry, landšt. frajtri Gustav Kandra, Ján Gaskó, landšturmisti Ondrej Szenkó Michal Javoresin. Železný zásl. kríž na stužke medailly hrdinskosti dostali: res. strážmajster Koloman Sztrakovich, kaprál Ernest Theil, tit. kaprál Ján Kudor, frajter Georg Hustya, landšt. frajter Daniel Csány, honvédi Jozef Hahula, Ján Gavura, Eliáš Gripp, res. honvédi Ján Rudnyáaszky, Jozef Diótos, P. Csehi, Ondrej Petrilla, Ján Dankó, Ondrej Fucsa, landšturmisti Jozef Rusznyák, Ján Kolár, Ludvik Pillinger, Michal Dalina, Matej Curillo, dôstojnícky sluha Ján Pintye; kočisia: Georg Szaraka, Georg Szralik, Pavel Bódi, Martin Bódi a koňský opatrovník Ján Ferenczi. Všetci z 9. honvédskeho peš. pluku.

Vyznačený sp.-magurský vojak. Hafčanský gazda Jozef Gurovič na ruskom bojišti povýšený bol za zugsfirera 67. peš. pluku a dostal bronzovú medailly hrdinskosti.

Smrt. Cis. a král. vojenský lekár Karol Bernolák, kommandant nyiregyházskej II. barakkovej rezervnej nemocnice, dňa 29. mája náhle zomrel v Nyiregyházi. Bernolák bol veľkostatkárom v spišskom Chrasti a potom okresným lekárom v Slovenskej Vsi. — V spišskom Harhove po krátkom trápení, po pobožnom prijatí sv. sviatostí zomierajúcich, 23. mája zomrel Št. Markovits, žiak VII. gymn. triedy, v 18. roku života svojho. — Z Prešporka oznamujú: Anton Marschall, cis. a král. dvorný fabrikant kočov, majiteľ zlatého záslužného kríža s korunou a pápežskej medailly Pro Ecclesia et Potifice (za Cirkev a Pápeža) po dlhom trápení 29. mája zomrel v 72. roku života svojho.

Požiar. Z Trenčína oznamujú: V obci Horóc v okrese púchovskom zhorelo 19 domov. Aj rožného statku niekoľko kusov zahynulo v ohni.

Počet válečných sirôt v Uhorsku do 31. marca činil 97.972, v samej obci Békéscsaba je ich 847. V tomto

počte nie sú tie válečné sirotky, o ktorých otcovi nebolo možno úradne utáľiť, že hrdinskou smrťou zomrel.

Ja Anna Csillag

s mojimi 185 cm. obrovskej dĺžky LOREY VLASMI, ktoré som dosiahla 14 mesačným upotrebovaním vlastného vynálezu masťi. Toto je jediný osvedčený prostriedok proti prehnutiu ku podporovaniu rastenia a posilneniu pody vlasov. — Pri mužských v krátkom čase pôsobí rastenie hustej brady, vlasom a brade dodá prirodzeného lesku a ľahkej ohybnosti a do najvyššieho veku chráni pred časným ošedivením

Cena teglika: 6, 10 a 15 kor.

Poštové zásielky vybavujú sa každodenne, pri voprednom zaslaní obnosu alebo s poštovou dobierkou, do všetkých krajov sveta bezprostredne z dielne, kam všetky objednávania upraví treba.

ANNA CSILLAG, Viedeň,
Kohlmarkt 20.

Na žalúdok chorým

nevyhnutne potrebným liekom je

Jágerská voda,

ktorú od 150 rokov dorábajú **jágerski milosrdní bratia**. K dostaniu je v každej lekárni, cieľu najprimeranejšie je ale objednať si ju v

Lekárni milosrdných bratov v Jágrí (Eger).

Malá fľaška 80 halierov. Stredná fľaška 2 koruny 20 halierov. Veľká fľaška 4 koruny 40 halierov. Menej ako v hodnote 3 koruny neposielame po pošte.

Varujeme sa napodobenín.

8 halierov

(za 1. poštovú dopisničku) stojí vás môj hlavný cenník, ktorý na žiadosť pošle vám

Prvá dielňa na hodiny
Hanns Konrad

cis. a kr. dvorného zásielcu Brüx číslo 1544.
☐ (Čechy) ☐

Nickel alebo oceľové anker hodinky K 16, 18, 20. Válečné rádium anker hodinky K 18, 22, 26 Bielokovové (Glorie striebro) s dvojitou pokryvkou anker remontoir hodinky K 30. Massívne strieborné anker remontoir hodinky K 40, 50, 60. Budičky a stenové hodiny vo veľkom výbere. 3 rokov záruka. Zasielanie s poštovou dobierkou. Záměna povolená alebo návrat peňazi.

Zdarma a franko na žiadosť dostane každý môj hlavný cenník

asi so 4000 vyobrazeniami hodín, zlatého strieborného,

umelého tovaru a hudobných nástrojov. Žiacke a koncert husle K 12, 14, 16, 20, 25, 30 a v. Dobré harmoniky K 8, 10, 12, 16, 18, 20, 40, 50 a vyšej. Záměna povolená alebo návrat peňazi. Zasielanie s poštovou dobierkou alebo pri voprednom zaslaní peňazi, Zasiela vývozný dom

Hanns Konrad

cis. a kr. dvorný zásielcu

Brüx číslo 1545.

(Čechy)

NAJDOKONÁLEJŠÍ MLYNEK!

Ktorým bár aj dieťa, pripraveným na ňom strvjom, každého druhu o' ilie somleť môže na kašu a najfajnejšiu múku. Obrovskej schopnosti roboty.

Bezodkladne k lifrovaniu.
Cena K. 110.

Tenistý stroj k prípravěniu na stól alebo postavec bez nôh **K 85**, menší k domácemu upotrebeniu **K 55**. Objednania prosíme na poštovej poukázke a zaslať treba aj 10.— K zadržavok.

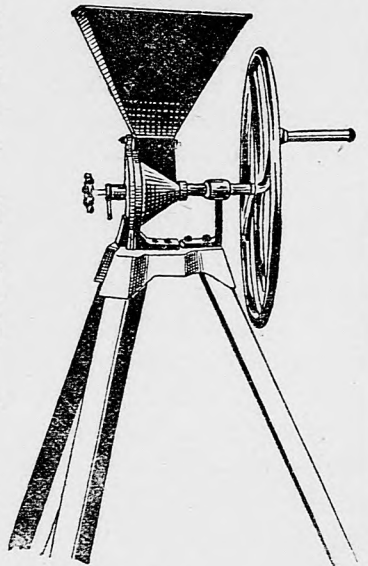
K odporúčaniu mlynky bezodkladne objednať, bo v jaseňi znovu zasekne premávka.

Výlučná adresa objednávania:

PAVEL SOHR

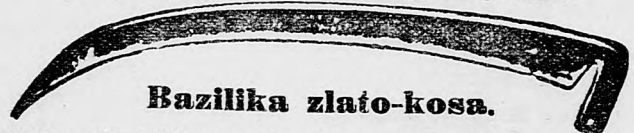
fabričný sklad oceľového tovaru

Somožyszil 35.

Železničnú stanicu objednávateľa treba udat.

53 rokov v obchode, vyskúmane dobrá osada na kosy.
Nikto nikdy nemal lepšej kosy, ako je naša

Bazilika zlato-kosa.

Nesľubujeme nebo a zem, každému ale, kto s dôverou obráti sa ku nám, pošleme takú trvanlivú ostriu zlatú kosu, za ktorú nás požeňovať bude. Tieto kosy už od 52 rokov rozposielame najväčším páňstvám a mnoho tisíc hospodárom. Zárukou dobre stojíme za každú kosu a nesodpovedne zameníme zdarma. — Cena jednej **«Bazilika zlato-kosa»** s poštovou dobierkou:

80	70	75	80	85	90	95	100	110 cm.	
Cena 1 kosy	3.90	4.—	4.20	4.40	4.60	4.80	5.—	5.20	5.40 kor.

1 kusa karborundum osielky medzi jestvu úciami najlepšej, cena 1.10 korun. Sberateľom kôs ku zvláštne mu povšimnutiu: Pri každej kúpe 10 kusov, 1 kus posielame zdarma. Pri kúpe 5 kusov alebo pri inom poštovom objednaní vo výške 20 korun, poštové porto my platíme. Niže tohoto obnosu, 1.5 korún obnášajúce poštové porto platí kupec. K odporúčaniu je čím skorej objednať si kosy, bo pozdejšie sotva budú k dostaniu. Obrázkový náš cenník na žiadosť posielame zdarma. K dos aniu u: **Jozef Marosi a Syna Esztergom, 15. číslo.** 53-ročná osada na kosy a veľký obchodný dom.